

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ &
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Αθήνα 16.11.2017
Αριθ. πρωτ. Δ16/ ΓΠ οικ. 85651

Ταχ. Δ/ση : Αριστοτέλους 17
Ταχ Κώδικας : 104 33
Πληροφορίες : ΤΜΗΜΑΤΑ Α, Β, Γ, Δ
Τηλέφωνο : 2132161352, 1793, 1341
FAX : 2132161907

ΠΡΟΣ:

- 1. Όλες τις Περιφέρειες της χώρας**
Υπόψη κ.κ. Περιφερειαρχών
- 2. Διευθύνσεις Υγειονομικού Ελέγχου και Περιβαλλοντικής Υγιεινής Περιφερειακών Ενοτήτων Περιφέρειας Αττικής**
- 3. Διευθύνσεις Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας όλων των Περιφερειακών Ενοτήτων Τμήματα Περιβαλλοντικής Υγιεινής και Υγειονομικού Ελέγχου**

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

ΘΕΜΑ: Λήψη μέτρων διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας μετά από έντονα καιρικά και πλημμυρικά φαινόμενα

- Σχετ.**
- 1.** Η Γ1 (δ)/ΓΠ οικ. 67322/6-9-2017 ΚΥΑ περί ποιότητας νερού ανθρώπινης κατανάλωσης» (ΦΕΚ 3282/Β/19-9-2017)
 - 2.** Η ΥΜ/5673/57 Υγειονομική Διάταξη για την απολύμανση του πόσιμου νερού (ΦΕΚ Β' 5/1958).
 - 3.** Η με αρ. πρωτ. ΔΥΓ2/οικ. 42736/16-5-2014 εγκύκλιος της υπηρεσίας μας «Παρακολούθηση Ποιότητας Πόσιμου Ύδατος, λειτουργίας συστημάτων Ύδρευσης και λήψη μέτρων για την Προστασία της Δημόσιας Υγείας» (ΑΔΑ: ΒΙΦ5Θ-1Χ8).
 - 4.** Ο κανονισμός (ΕΚ) Αριθμ. 852/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004, για την υγιεινή των τροφίμων.
 - 5.** Η Υ1γ/Γ.Π/οικ. 47829/2017 Υγειονομική Διάταξη (ΦΕΚ Β' 2161/2017) «Υγειονομικοί όροι και προϋποθέσεις λειτουργίας επιχειρήσεων τροφίμων και ποτών και άλλες διατάξεις», όπως ισχύει.
 - 6.** Η με αρ. πρωτ. Υ1γ/Γ.Π./οικ. 9420/19-1-2012 (ΑΔΑ: ΒΟΧΒΘ-ΝΞΨ) εγκύκλιος του Υπουργείου Υγείας με θέμα «Παροχή συσσιτίων και τροφίμων – Αρωγή στις κοινωνικά ασθενέστερες ομάδες».
 - 7.** Οι με αρ. πρωτ. 8120/15-11-2017 και 8093/15-11-2017 Αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα Πολιτικής Προστασίας περί κήρυξης κατάστασης έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας των ΔΕ Μεγάρων και ΔΕ Νέας Περάμου, Δήμου Μεγαρέων, ΔΕ Μαγούλας, Δήμου Ελευσίνας, ΔΕ Μάνδρας, Δήμους Μάνδρας – Ειδυλλίας της ΠΕ Δυτικής Αττικής, Περιφέρειας Αττικής.

Με αφορμή τα έντονα καιρικά και πλημμυρικά φαινόμενα που έπληξαν Δημοτικές Ενώτητες των Δήμων Μεγαρέων, Ελευσίνας και Μάνδρας – Ειδυλλίας της ΠΕ Δυτικής Αττικής και την κήρυξη τους σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (7 σχετ.) και με στόχο

- την προστασία της υγείας του πληθυσμού των πληγέντων περιοχών,
- την πρόληψη επιπτώσεων στη Δημόσια Υγεία από απρόβλεπτης έντασης βροχοπτώσεις που εκδηλώνονται σε όλη τη χώρα,

επισημαίνεται ότι:

Σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών όπως πλημμύρες κ.α.:

A. Υπάρχει μεγάλη πιθανότητα πρόκλησης μηχανικών βλαβών στο **δίκτυο ύδρευσης** και εισόδου σ' αυτό ξένων υλών (π.χ. αιωρούμενα σωματίδια, χρώματα, λάσπες κ.λ.π.), που είναι δυνατόν να υποβαθμίσουν την ποιότητα του πόσιμου νερού (λ.χ. μεταβολή φυσικοχημικών παραμέτρων του νερού από αλλαγή αλκαλικότητας εδάφους, ηλεκτροχημικού δυναμικού του υλικού ύδρευσης σε συνδυασμό με τη διαβρωτικότητα του νερού, μικροβιολογική μόλυνση του νερού). Για το λόγο αυτό θα πρέπει να διενεργηθεί αμέσως **υγειονομικός έλεγχος** λειτουργίας των συστημάτων ύδρευσης (γεώτρηση ή πηγή υδροληψίας, δεξαμενές, εγκαταστάσεις, δίκτυο διανομής) και αποχέτευσης. Συγκεκριμένα θα πρέπει να διερευνηθεί η πιθανότητα ή η δημιουργία οποιασδήποτε **διαρροής** (θραύση σωλήνων, εμπόδια στη ροή, κ.λ.π.) που μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα υγιεινότητας του πόσιμου νερού και

I. σε περίπτωση διαπίστωσης **βλαβών** στο δίκτυο ύδρευσης θα πρέπει:

- ❖ να διενεργηθεί άμεσα λεπτομερής **υγειονομική αναγνώριση** και διερεύνηση των αιτιών του προβλήματος καθώς και **εργαστηριακός έλεγχος** (μικροβιολογικές και φυσικοχημικές παράμετροι) μετά από κατάλληλη δειγματοληψία. Τα δείγματα νερού θα πρέπει να ληφθούν από **κρίσιμα σημεία** του δικτύου ύδρευσης, όπως στις γεωτρήσεις ή πηγές υδροληψίας, δεξαμενές τροφοδοσίας νερού, και σε διάφορα σημεία του δικτύου, κυρίως όμως ανάντη και κατάντη του σημείου βλάβης του αγωγού ύδρευσης.
- ❖ εφόσον υφίστανται βάσιμες ενδείξεις υπέρβασης τιμών ποιοτικών παραμέτρων του πόσιμου νερού θα πρέπει σε συνεργασία με τους υπευθύνους ύδρευσης να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας της Δημόσιας Υγείας:
 - 1.** διακοπή της υδροδότησης μέχρι την αποκατάσταση των προβλημάτων και την εξασφάλιση των ποιοτικών παραμέτρων εντός των ορίων της κείμενης νομοθεσίας με παράλληλη ενημέρωση των κατοίκων και λήψη μέτρων αντιμετώπισης της προσωρινής διακοπής της υδροδότησης των κατοίκων της περιοχής (τροφοδοσία με κατάλληλης ποιότητας πόσιμο νερό λ.χ. εμφιαλωμένα, μεταφορά με βυτία)
 - 2.** σύμφωνα και με τις οδηγίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας μετά από κάθε επισκευή σε **τμήμα αγωγού** να γίνεται **υπερχλωρίωση** με διάλυμα χλωρίου υψηλής συγκέντρωσης και αντίστοιχο χρόνο παραμονής
 - 3.** μετά τον εντοπισμό του προβλήματος και την αντιμετώπισή του (αποκατάσταση της βλάβης του δικτύου, λήψη μέτρων προστασίας της πηγής κ.λ.π.), εφόσον το πρόβλημα είναι γενικευμένο, να εφαρμοσθεί το μέτρο της **υπερχλωρίωσης της δεξαμενής υδροδότησης και όλου του μήκους του συστήματος ύδρευσης** με διάλυμα χλωρίου υψηλής συγκέντρωσης και αντίστοιχο χρόνο παραμονής, το οποίο στη συνέχεια θα **απορριφθεί** και μετά να ξεκινήσει η επαναλειτουργία του δικτύου.
- ❖ εάν έχουν εμφανισθεί κρούσματα γαστρεντερίτιδας να διερευνηθεί η συσχέτιση της εμφάνισης των κρουσμάτων γαστρεντερίτιδας με την πρόκληση βλαβών και την εκτέλεση έργων στο δίκτυο ύδρευσης της πόλης

II. Εφ' όσον διαπιστώνεται με συνεχείς ελέγχους ότι **δεν υπάρχουν βλάβες** στο δίκτυο και εισροή ξένων σωμάτων, ουσιών κ.λ.π, θα πρέπει οι υπεύθυνοι ύδρευσης και οι υγειονομικές

αρχές να βρίσκονται σε **επαγρύπνηση** και οι δειγματοληπτικοί και εργαστηριακοί έλεγχοι του νερού σε κρίσιμα σημεία του δικτύου ύδρευσης να είναι συστηματικοί, οι τιμές του **υπολειμματικού χλωρίου** να ελέγχονται συστηματικά και να **αυξηθεί η συχνότητα παρακολούθησης** και άλλων ποιοτικών παραμέτρων του πόσιμου νερού κατά την κρίση της Δ/σης Υγείας.

Επισημαίνεται ιδιαίτερα η σπουδαιότητα διενέργειας **υγειονομικής αναγνώρισης**, δεδομένου ότι κάθε εργαστηριακή εξέταση αντικατοπτρίζει μόνον την κατάσταση της στιγμής της δειγματοληψίας, ενώ η υγειονομική αναγνώριση επιτρέπει την επισήμανση των υπαρκτών και ακόμη δυνητικών κινδύνων. Υπενθυμίζεται ότι τα κυριότερα στοιχεία που εξετάζονται κατά την υγειονομική αναγνώριση είναι:

- Λεκάνη απορροής υδροληψίας,
- πηγή υδροληψίας
- εξωτερικοί αγωγοί
- αντλιοστάσιο,
- δεξαμενές
- δίκτυο διανομής
- σύστημα επεξεργασίας
- απολύμανση
- εσωτερικές υδραυλικές εγκαταστάσεις

Γενικότερα θα πρέπει:

1. να λαμβάνονται όλα τα απαραίτητα μέτρα για την **προστασία των πηγών ύδρευσης** (γεωτρήσεις, υδρομαστεύσεις, φυσικές δεξαμενές ύδατος κλπ.) και τήρηση των αποστάσεων ασφαλείας από γειτονικές εστίες ρύπανσης και μόλυνσης
2. να **συντηρούνται** επαρκώς τα **συστήματα ύδρευσης** (εξωτερικά και εσωτερικά δίκτυα), να ελέγχονται συστηματικά και να αντικαθίστανται με προτεραιότητα τα τμήματα των δικτύων, που έχουν υποστεί βλάβες
3. να διενεργείται **υγειονομική αναγνώριση** σε διάφορα τμήματα του συστήματος ύδρευσης σε συνδυασμό με λήψη δειγμάτων νερού για εργαστηριακή εξέταση και έλεγχο του υπολειμματικού χλωρίου
4. να εφαρμόζεται η προβλεπόμενη σύμφωνα με την ΥΜ /5673/57 (ΦΕΚ 5/58 Β) Υγ. Διάταξη **υποχρεωτική απολύμανση** που επιβάλλεται για υδρεύσεις, που εξυπηρετούν οικισμούς άνω των 3000 κατοίκων και να διερευνάται η αναγκαιότητα εφαρμογής απολύμανσης και σε υδρεύσεις, που εξυπηρετούν μικρότερους οικισμούς
5. να διενεργούνται **δειγματοληπτικοί και εργαστηριακοί έλεγχοι** σε αντιπροσωπευτικά προκαθορισμένα σημεία ολόκληρου του δικτύου διανομής από την πηγή υδροληψίας μέχρι τη διάθεση στον καταναλωτή, σύμφωνα με τα **προγράμματα παρακολούθησης**, όπως αυτά αναφέρονται στην εγκύκλιο ΔΥΓ2/οικ. 42736/16-5-2014 και για τις ποιοτικές παραμέτρους με την συχνότητα παρακολούθησης που προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία.

Β. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δοθεί στη διασφάλιση της **ποιότητας των τροφίμων** με τα οποία σιτίζονται οι πληγέντες, οι οποίοι είναι ήδη καταπονημένοι και επιπλέον λόγω των συνθηκών διαβίωσής τους, ελλοχεύει αυξημένος κίνδυνος τροφιογενών και άλλων λοιμώξεων.

Σε περίπτωση συχνών και μεγάλης διάρκειας διακοπών του ηλεκτρικού ρεύματος, θεωρείται επιβεβλημένο να ενημερωθεί το κοινό για το σωστό και υγιεινό χειρισμό και συντήρηση των τροφίμων.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στη διατροφή των πληγέντων στους οποίους διανέμονται τρόφιμα τα οποία προσφέρουν διάφορες κοινωνικές οργανώσεις, φορείς ή επιχειρήσεις τροφίμων, σε ότι αφορά τις συνθήκες παρασκευής, μεταφοράς, συντήρησης, στον τρόπο διανομής και κυρίως την ποιότητα κατά τον χρόνο διανομής.

Επισημαίνεται ότι η ασφάλεια των τροφίμων σε όλες τις φάσεις της αλυσίδας παραγωγής τους (πρώτες ύλες, παρασκευή, διατήρηση, διακίνηση, μεταφορά, αποθήκευση, διανομή κ.λ.π.), καθώς και η **προσωπική υγιεινή των χειριστών των τροφίμων** αποτελούν πρωταρχικής σημασίας παράγοντες ώστε να αποφευχθούν ενδεχόμενοι κίνδυνοι δημόσιας υγείας.

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται στον έλεγχο των τροφίμων κυρίως στις περιπτώσεις που γίνεται **μαζική προετοιμασία** και ιδιαίτερα όταν πρόκειται για **τρόφιμα ευαλλοιώτα**.

Προσοχή επίσης θα πρέπει να δοθεί στις περιπτώσεις όπου διανέμονται στους πληγέντες **τυποποιημένα τρόφιμα**. Θα πρέπει αυτά να διακινούνται με ασφάλεια και να αποθηκεύονται μέχρι την διανομή τους σε χώρους με απόλυτη τάξη, καθαριότητα και με συνθήκες συντήρησης τέτοιες ώστε να αποφεύγονται τυχόν αλλοιώσεις ή επιμολύνσεις τους.

Απαιτείται **εντατικοποίηση των ελέγχων** που διενεργούν οι αρμόδιες υπηρεσίες σε όλες τις φάσεις της αλυσίδας παραγωγής των τροφίμων, οι οποίοι θα πρέπει να είναι ενδεδειγμένοι και να καλύπτουν όχι μόνο την παρασκευή αλλά και την μεταφορά, προσωρινή αποθήκευση μέχρι την παράδοσή τους στους πληγέντες.

Γ. Το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υγείας (ΕΚΕΠΥ) του Υπουργείου Υγείας βρίσκεται σε ετοιμότητα **σε 24ωρη βάση (τηλ. Επικοινωνίας: 210 6828350)**

Τέλος, τονίζεται ότι η επιτυχία της εφαρμογής των σχετικών διατάξεων με σκοπό την άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση του θέματος, συναρτάται με την ανταπόκριση και το βαθμό συνεργασίας των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, προκειμένου να προστατευθεί και διασφαλισθεί η Δημόσια Υγεία.

**Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ**

Ι. ΜΠΑΣΚΟΖΟΣ

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ

1. Υπουργείο Εσωτερικών

Διεύθυνση Οργάνωσης & Λειτουργίας Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Σταδίου 27, 101 83 Αθήνα

2. Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας

Ευαγγελιστρίας 2, 105 63 Αθήνα

3. Όλες τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις της Χώρας

Υπόψη κ.κ. Συντονιστών

4. Δήμοι που αναφέρονται στο σχετ.(7)

α. Δήμος Ελευσίνας

Χατζηδάκη & Δήμητρος, Ελευσίνα

β. Δήμος Μάνδρας- Ειδυλλίας

Στρ. Ν. Ρόκα 45, 19600 Μάνδρα Αττικής

γ. Δήμος Μεγαρέων

Χρ. Μωραΐτου & Γ. Μαυρουκάκη, 19100, Μέγαρο

5. ΚΕΕΛΠΝΟ

α. Γραφείο Προέδρου

Αγράφων 3-5, 15123 Μαρούσι

β. ΚΕΔΥ

Α. Φλέμινγκ 34, 16672 ΒΑΡΗ

6. ΕΚΕΠΥ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ

1. Γραφείο Υπουργού

2. Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού Υγείας

3. Γραφείο κ. κ. Γενικών Γραμματέων

4. Γραφείο Γενικής Διευθύντριας Δημόσιας

Υγείας και Ποιότητας Ζωής

5. Δ1α, Δ1β, Δ1γ, Δ1δ (8)